
Лимаренко Лідія Іванівна,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри культурології
Херсонського державного університету

БАГАТОРІВНЕВА ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНА КОМУНІКАЦІЯ УЧАСНИКІВ СТУДЕНТСЬКОГО ТЕАТРУ

Вивчення проблеми художньо-педагогічної комунікації учасників студентського театру доречно розпочинати з розкриття сутності поняття „комунікація“, яке походить від латинського „communicare“, що означає: перебувати у зв'язку, брати участь, робити загальним, пов'язувати, певний шлях спілкування, основні форми зв'язку між людьми. Загалом, під комунікацією прийнято розуміти систему, в якій здійснюється процес взаємодії, засоби спілкування, що дозволяють створювати, передавати та приймати різну інформацію.

Комунікація яскраво втілюється в діяльності студентського театру, де саме драматичні твори, їх словесна взаємодія, що підкорюється законам художньої логіки, є основою функціонування. За нашими переконаннями, оволодіння учасниками студентського театру комунікацією художнього твору (інтонаційним розмаїттям, логікою, ритмікою) сприяє формуванню педагогічної комунікації.

Особливості взаємодії педагога-керівника (режисера) й учасників студентського театру, зумовлені специфікою театрального мистецтва, потребують від них оволодіння багаторівневою художньо-педагогічною комунікацією, що розглядається нами у двох понятійних значеннях:

– *художньому* (форма драматичного перенесення на сцену подій і явищ, міжособистісних відносин людей у розрізі певної життєвої ситуації);

– *педагогічному* (спосіб організації взаємодії педагога і студента в ситуаціях педагогічної комунікації).

У студентському театрі, як і в професійному основою вистави є літературний твір – драма, що трактується як дія. Театр дає художньому твору сценічне життя через дію. Найважливіший художній засіб, який у театр введено із драми, – це слово, текст, завдяки яким відбувається комунікація – взаємозумовлений процес гри й споглядання, взаємодії виконавців і глядачів.

Комунікативна діяльність на сцені театру має форму тривалого висловлювання (монолог), відбувається як розмова з партнером (діалог), адресується глядачеві або звучить як міркування персонажа, його „внутрішній монолог“, тобто відбувається обмін інформацією.

Проте в художній комунікації, ми спілкуємося не лише для того, щоб повідомити, але й щоб співпереживати. Тому комунікація за допомогою мистецтва розуміється як єдність повідомлення й поділу чогось свого з іншими. Щодо художньої комунікації мистецтва театру, то це – зустріч, діалог, словесна дія, взаємодія не лише між тими, хто перебуває на сцені, але й глядачами, завдяки чому відбувається передача, засвоєння, співтворчість як художньо-естетичний акт, співпереживання художньої інформації як емоційно-естетичний, психоенергетичний акт розуміння твору мистецтва. У процесі стійкої практики сприйняття мистецтва театру і різних типів інформації, які визначають зміст і рівень співпереживання, відбувається вплив художньо-інформаційної системи твору на свідомість особистості, емоційно-почуттєву сферу, співпереживання. Це спрацьовує на глибоке розуміння твору мистецтва як художньої інформації, набуття досвіду мовленнєвої комунікації, що в подальшому реалізується учасниками студентського театру в педагогічній практиці.

Театр, і відповідно драматизація як сукупність дій, що відбуваються у драматичній формі протиріччя і конфлікти людського життя, в освітньому процесі є інструментом організації рольової поведінки студента в реальних життєвих та ігрових ситуаціях, спрямованих на вирішення комунікативних і конфліктних ситуацій шляхом творчого прийняття особистістю позицій і відносин, що сприяють розширенню досвіду комунікативної діяльності.

Багаторівневу художньо-педагогічну комунікацію учасників студентського театру, що ґрунтується на діалогічному спілкуванні, ми розглядаємо як послідовне опанування педагогічних ролей (Рис. 1):

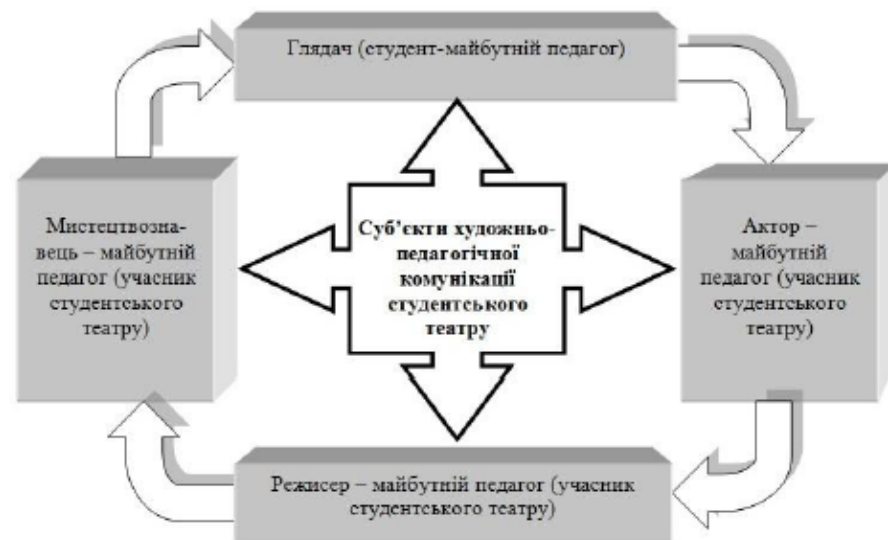

Рис 1. Багаторівнева художньо-педагогічна комунікація учасників студентського театру.

Отже, багаторівнева художньо-педагогічна комунікація студентського театру реалізується через реальні й тренінгові ситуації, драматичний матеріал, що й забезпечує накопичення комунікативного досвіду, прийняття особистістю позицій і становлення відносин, за допомогою механізму формування комунікативної культури – проживання і переживання студентами реальних життєвих або ігрових ситуацій „тут і зараз“. Опановуючи багаторівневу художньо-педагогічну комунікацію студентського театру, майбутній педагог набуває знання, уміння й навички, які є необхідними для здійснення його загальнопедагогічної діяльності, а саме: проєктувальної, дослідницької, адаптаційної, організаційної, комунікативної, перцептивної, ціннісно-мотиваційної, рефлексивної. Засвоєння студентом перерахованих видів діяльності є умовою професійного становлення майбутнього педагога. В основу оволодіння всіма видами діяльності покладено комунікацію – функціональний комунікативний компонент, що охоплює взаємодію педагога зі студентами, учнями в аспекті досягнення загальнопедагогічних цілей, забезпечення ефективності майбутньої педагогічної практики. Тому види загальнопедагогічної діяльності учителя й відповідні їм знання, уміння набуваються у процесі оволодіння багаторівневою художньо-педагогічною комунікацією студентського театру.

Таким чином, *багаторівневу художньо-педагогічну комунікацію студентського театру ми визначаємо як взаємозумовлений процес професійної підготовки майбутніх педагогів, що інтегрує внутрішню та зовнішню інтеракцію суб'єктів художньо-творчої діяльності*. Внутрішня комунікація передбачає взаємодію між уявними дійовими особами в межах відображуваного світу; зовнішня, у свою чергу, регулює обмін інформацією між учасниками художньо-творчого та педагогічного процесів.

Узагальнюючи вищевикладене, констатуємо, що під час багаторівневої комунікації в студентському театрі відбувається процес накопичення й передачі професійних знань, умінь майбутніми педагогами й розвиток професійно значущих якостей суб'єкта художньо-педагогічного процесу.